

विनयी त्रिवेणी गाउँपालिकाद्वारा प्रकाशित

स्थानीय राजपत्र

खण्ड: ८

संख्या: ३

मिति: २०८१/०५/२३ मंगलवार

भाग - १

विनयी त्रिवेणी गाउँपालिका

विनयी त्रिवेणी गाउँपालिका नेपालको संविधान बमोजिम विनयी
त्रिवेणी गाउँसभाले बनाएको तल उल्लेखित बमोजिमको
“जनप्रतिनिधिहरूको आचारसंहिता, २०८१”
सर्वसाधारणको जानकारीका लागि प्रकाशन गरिएको छ ।

गाउँ सभाबाट स्वीकृत मिति: २०८१/०९/२३

विनयी त्रिवेणी गाउँपालिकाको जनप्रतिनिधिहरूको आचारसंहिता, २०८१

प्रमाणिकरण मिति : २०८१/०९/२८

प्रस्तावना :

नेपालको संविधान बमोजिम सहकारिता, सहकार्य, सहअस्तित्व र समन्वयका आधारमा संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक शासन व्यवस्थाका अभ्यास गर्दै संघीय, प्रदेश र स्थानीय सरकारबीच सुमधुर अन्तर सरकार सम्बन्ध कायम गर्न, स्थानीय शासन व्यवस्थामा जनताका अर्थपूर्ण सहभागिता प्रवर्द्धन गर्दै वढी जनमुखी, सेवामुखी, जनउत्तरदायी, दण्डहिन्ता, पारदर्शी तथा सुशासनयुक्त स्थानीय शासनको प्रत्याभूति गर्न, स्थानीय सरकारलाई जनताका विश्वासिला शासन एकाइका रूपमा स्थापित गर्न, स्थानीय सरकारबाट समाजका विभिन्न वर्ग, धर्म, लिङ्ग, जातजातिका मौलिक संस्कृतिप्रति सम्मान र सहिष्णु भावनाका विकास गर्न तथा कानूनी राज्य, संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रका लाभहरूको न्यायोचित वितरण र दीगो विकासको अवधारणालाई मूर्त रूप दिन हामी जनताबाट निवाचित जनप्रतिनिधीको आचरण र क्रियाकलापहरूलाई सोही अनुरूप मर्यादित र नमूनायोग्य तुल्याउन, स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा ११२ बमोजिम गाउँ सभाबाट पारित गरी यो जनप्रतिनिधीहरूको आचारसंहिता बनाई लागु गरिएका छ ।

भाग - १

प्रारम्भिक

१. सक्षिप्त नाम र प्रारम्भ :

- (क) यो आचारसंहिताको नाम विनयी त्रिवेणी गाउँपालिकाको जनप्रतिनिधीहरूको आचारसंहिता, २०८१” रहेको छ ।
- (ख) यो आचारसंहिता गाउँ सभाको बैठकबाट स्वीकृत भएको मिति देखि लागू हुनेछ ।

२. परिभाषा :

विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस आचारसंहितामा,

- (क) **“अनुगमन समिति”** भन्नाले यस आचारसंहिताका दफा १४ बमोजिम गठित आचारसंहिता अनुगमन समिति सम्भन्नुपर्छ ।
- (ख) **“आचार संहिता”** भन्नाले विनयी त्रिवेणी गाउँपालिकाको जनप्रतिनिधीहरूको आचारसंहिता, २०८१ सम्भन्नुपर्छ ।
- (ग) **“अध्यक्ष”** भन्नाले विनयी त्रिवेणी गाउँपालिकाको अध्यक्षलाई सम्भन्नुपर्छ ।
- (घ) **“उपाध्यक्ष”** भन्नाले विनयी त्रिवेणी गाउँपालिकाको उपाध्यक्षलाई सम्भन्नुपर्छ ।
- (ङ) **“कार्यपालिका”** भन्नाले विनयी त्रिवेणी गाउँ कार्यपालिकालाई सम्भन्नुपर्छ ।
- (च) **“प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत”** भन्नाले विनयी त्रिवेणी गाउँपालिकाको प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतलाई सम्भन्नुपर्छ ।
- (छ) **“गाउँपालिका”** भन्नाले विनयी त्रिवेणी गाउँपालिकालाई सम्भन्नुपर्छ ।
- (ज) **“जनप्रतिनिधी”** भन्नाले विनयी त्रिवेणी गाउँपालिकाका अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, वडाध्यक्ष, कार्यपालिकाका सदस्य तथा अन्य गाउँ सभाका सदस्य समेतलाई सम्भन्नुपर्छ । यस शब्दले गाउँपालिकाले आफ्नो कार्य सम्पादनका सिलसिलामा गठन गरेका जुसुकै समिति वा उपसमिति वा कार्यदलका सदस्यहरू समेतलाई सम्भन्नुपर्दछ ।
- (झ) **“सभा”** भन्नाले विनयी त्रिवेणी गाउँपालिकाको गाउँ सभालाई सम्भन्नुपर्छ ।
- (ञ) **“स्थानीय सरकार”** भन्नाले विनयी त्रिवेणी गाउँपालिकालाई सम्भन्नुपर्छ ।

भाग २

जनप्रतिनिधीको आचारहरू:

३. सामान्य आचारहरू पालना गर्ने :

जनप्रतिनिधीहरूले पालन तथा अवलम्बन गर्नुपर्ने सामान्य आचारहरू देहाय बमोजिम हुनेछन् :-

३.१. नेपालको स्वतन्त्रता, स्वाधिनता, स्वाभिमान, राष्ट्रिय एकता, भौगोलिक

अखण्डता र जनतामा निहित सार्वभौमसत्ताप्रति प्रतिबद्ध रहँदै,

- (क) जनप्रतिनिधीहरूले नेपालको स्वतन्त्रता, सार्वभौमिकता, भौगोलिक अखण्डता, राष्ट्रिय एकता, स्वाधीनता र स्वाभिमानको अक्षुण्णतामा प्रतिकूल हुने कार्य गरिने छैन ।
- (ख) कुनै पनि जनप्रतिनिधीहरूले राष्ट्र विरुद्ध हुने कार्यमा सघाउ पुर्याउने, राष्ट्रिय गोपनीयता भङ्ग गर्ने, राष्ट्रिय सुरक्षामा आघात पुर्याउने कार्यहरू गर्न वा त्यस्तो कार्यमा सहयोग पुर्याउने कार्य गर्ने वा गराइने छैन ।
- (ग) कुनै जनप्रतिनिधीहरूले पदीय जिम्मेवारी पालना गर्दा सदैव राष्ट्र र जनताका बृहत्तर हितलाई ध्यानमा राखी गर्नेछौं ।
- (घ) कुनैपनि व्यक्ति वा निकायले जनतामा निहित सार्वभौमसत्ता, राष्ट्रिय एकता, स्वाधीनता, सामाजिक, धार्मिक, साँस्कृतिक तथा ऐतिहासिक सौहार्दतामा आघात पुर्याउने गरी कार्य गरेमा त्यस्तो कार्यलाई निरुत्साहित गर्नेछौं ।

३.२. संघ, प्रदेश र स्थानीय सरकार बीचका सु-सम्बन्धमा जोड दिदै,

- (क) जनप्रतिनिधीहरूले संघ, प्रदेश र स्थानीय सरकारबीचका सुसम्बन्ध, कार्यअधिकारक्षेत्र, कार्य प्रणाली वा संस्थागत प्रबन्धमा कुनै आघात पुर्याउन वा दखल दिन वा अन्तरसरकार सम्बन्धमा खलल पार्ने कुनै क्रियाकलाप गर्ने वा वक्तव्य वा प्रकाशन वा प्रचार प्रसार गरिनेछैन ।
- (ख) कुनै पनि आधारमा स्थानीय वासिन्दाहरूलाई भेदभाव गर्ने वा समान सुरक्षा, सेवा, सुविधा र संरक्षणबाट वञ्चित गरिने छैन । तर महिला, बालबालिका, अपांगता भएका व्यक्ति, दलित, जेष्ठ नागरिक लगायत पछि परेका वर्ग, क्षेत्र तथा समुदायको हकहितकालागि विशेष व्यवस्था गर्न प्रतिबद्ध रहनेछौं ।
- (ग) अन्तर स्थानीय तथा अन्तर सरकार वस्तु वा सेवाको निर्वाध आवागमनलाई

कुनै बाधा गरिने वा भेदभाव गरिने छैन ।

३.३ संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक शासन प्रणाली, स्वशासन र स्वायत्त शासन, सघ, प्रदेश र स्थानीय सरकारबाट राज्यशक्तिको प्रयोग तथा विश्वव्यापी मानव अधिकार र मौलिक अधिकारका मान्य सिद्धान्तको प्रबर्द्धन गर्ने,

- (क) जनतामा निहित सार्वभौमसत्ता, स्वशासन तथा स्वायत्त शासन, सघ, प्रदेश र स्थानीय सरकारबाट राज्यशक्तिको प्रयोग, संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रको मान्य सिद्धान्तहरूलाई उच्च सम्मान र आत्मसात गरिनेछ ।
- (ख) संघीय लोकतान्त्रिक प्रणाली, स्थानीय स्वायत्तता र तल्ला सरकारमा अधिकारका विकेन्द्रीकरणको सिद्धान्त तथा नीतिलाई अनादर गर्ने, जनताप्रतिका उत्तरदायित्वलाई अस्वीकार गर्ने, अवहेलना गर्ने, अन्तरसरकार सम्बन्ध एवम् स्थानीय सरकारहरू र साभेदार संघ/संस्थासँगका कानून बमोजिमको सम्बन्धमा खलल पर्ने जस्ता कुनै लेख, समाचार, भाषण, वक्तव्य प्रकाशन वा प्रसारण गर्ने वा गराउनु हुदैन । तर यस कुराले उल्लिखित विषयमा अनुसन्धानमूलक कुनै लेख रचना प्रकाशित गर्ने र सो अनुरूप धारणा राख्न रोक लगाएको मानिने छैन ।

३.४ साधन श्रोतको दुरुपयोग नगर्ने :

- (क) कानून बमोजिम आफूले पाउने सेवा सुविधाबाहेक स्थानीय सरकारको साधन, श्रोत, नगद वा जिन्सी कुनै पनि प्रकारले मास्न, उपभोग गर्न र दुरुपयोग गर्ने गराउने छैनौ ।
- (ख) कुनै पनि जनप्रतिनिधीले सार्वजनिक स्रोतको प्रयोग गर्दा अधिकतम सदुपयोग र उत्पादनशील कार्यमा प्रयोग गर्नेछौ ।

३.५ आ- आफना जिम्मवारीको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्ने गराउने,

- (क) कुनै पनि जनप्रतिनिधीले कानूनले तोकिए बमोजिमका जनप्रतिनिधीहरूलाई

पूर्व जानकारी नदिई आफ्नो सेवा दिने स्थान छाडी अन्यत्र जान हुदैन ।

- (ख) जनप्रतिनिधीले प्रचलित कानूनमा तोकिएभन्दा बढी समयको लागि आफ्नो कार्यक्षेत्र छाडनुपर्दा वा कार्यक्षेत्रभन्दा बाहिर जानुपर्ने भएमा कानूनले तोके बमोजिमको जनप्रतिनिधीलाई आफ्ना पदको अख्तियारी नदिई जान हुदैन

३.६ गैर कानूनी आश्वासनलाई निरुत्साहित गर्ने,

- (क) संविधान तथा प्रचलित कानूनले दिएको अधिकार क्षेत्रभन्दा बाहिरका काम गरिदिन्छु भनी कसैलाई आश्वासन दिनु हुँदैन ।
- (ख) कानून बमोजिम गर्नेपर्ने काम गर्ने वा सेवा दिनका लागि आनाकानी वा ढिलाइ गर्न, जानीजानी अनावश्यक भन्कट थप्न वा आफ्नो अधिकारक्षेत्र बाहिरका काम गरिदिन वा गराइ दिन्छु भनी आश्वासन वा भरोसा पर्ने कुनै काम गर्न वा गराउन हुँदैन ।
- (ग) स्थानीय सरकारका जनप्रतिनिधीहरूले ऐनले तोकिएको योजना तर्जुमा प्रक्रियाको जानकारी नदिई कुनै व्यक्ति, संस्था वा समुदायलाई स्थानीय सरकारको योजना बाहेकका कुनै कार्यक्रम वा योजना स्वीकृत गरिदिन वा गराइदिने आश्वासन दिनु हुँदैन ।
- (घ) आफ्नो लागि वा अरू कसैका लागि अनुचित लाभ पुग्ने गरी पदको दुरुपयोग गर्ने कार्य गर्नु गराउनु हुँदैन ।

३.७ राजनीतिक आस्थाका आधारमा भेदभावपूर्ण कार्य नगर्ने,

- (क) राजनीतिक आस्था वा विचारका आधारमा कार्यपालिका वा गाउँसभाका सदस्यहरू वा कमचारीहरू वा सेवाग्राही तथा आम नागरिकहरूसंग तेरोमेरोको भावना राखी कुनै कार्य गर्न/गराउन हुँदैन ।
- (ख) आफु सम्बद्ध राजनीतिक दल वा सम्बद्ध कुनै निकाय वा संघ संस्थालाई मात्र लाभ पुग्ने वा सुविधा हुने गरी कुनै निर्णय वा योजना वा कार्यक्रम कार्यान्वयन गरिनेछैन ।

३.८ सामाजिक सौहार्दता र समावेशीकरणप्रति दृढ संकल्पित रहने,

- (क) सामाजिक सदभाव तथा सौहार्दता खल्बल्याउने गरी कुनै कार्य गर्न नहुने: विभिन्न जात जाति, धर्म, वर्ग, क्षेत्र, सम्प्रदायबीच सामाजिक सदभाव र सौहार्दता खल्बल्याउने कुनै काम वा अन्य कुनै व्यवहार गर्नु वा गराउनु हुँदैन । कुनै सम्प्रदायबीचको सु-सम्बन्धमा खलल पर्ने गरी क्रियाकलाप गर्न गराउनु र प्रचार प्रसार गर्न गराउनु हुँदैन ।
- (ख) छुवाछुतलाई प्रश्रय दिने व्यवहार गर्नु हुँदैन : कुनै विचार व्यक्त गर्दा जातीय, धार्मिक, सांस्कृतिक वा सामाजिक विद्वेष वा धार्मिक भेदभाव जनाउने खालका काम कुरा गर्ने वा उखान टुक्का प्रयोग गर्ने वा कुनै जाती, धर्म, संस्कृति वा समुदायको स्वाभिमानमा धक्का लाग्ने वा आघात पुग्ने खालका शब्द/वाणीहरूको प्रयोग गर्नु हुँदैन ।
- (ग) कुनै पनि जातजाति, धर्म, वर्ण, लिङ्ग आदिका आधारमा भेदभाव गर्न हुँदैन तथा सबै समुदायको कानुनी हकहित र मौलिक संस्कृतिप्रति बोली र व्यवहार दुवै तवरबाट प्रतिकूल असर पर्ने गरी कार्य गर्न गराउनु हुँदैन ।
- (घ) कुनै पनि समुदायको परम्परादेखिको धर्म अवलम्बन गर्न धार्मिक स्वतन्त्रताको सम्मान गर्नुपर्नेछ । तर, आफ्नो क्षेत्रभित्र कसैको धर्म परिवर्तन गर्न गराउन कुनै पनि क्रियाकलाप हुन दिनुहुँदैन ।
- (ङ) कुनै विदशी नागरिक वा संस्थाले नेपालको सभ्यता, नेपाली जनताबीचको सदभाव विगान्ने वा भड्काउने काम गरेको वा गर्न लागेको जानकारी भएमा तत्काल सम्बन्धित निकायमा सुचित गर्नु पर्नेछ ।

३.९ जनप्रतिनिधी बीच कार्यजिम्मेवारीको न्यायोचित बाँडफाँड गर्ने :

- (क) जनप्रतिनिधीहरू बीच जिम्मेवारी, अधिकार वा सुविधा वा दायित्वको बाँडफाँड गर्दा राजनीतिक दलसँगको सम्बद्धता वा राजनीतिक आस्था वा महिला वा पुरुष वा सामाजिक समावेशीकरणका आधारमा भेदभाव गर्न हुँदैन । तर कानून बमोजिम विशेष जिम्मेवारी र अवसर दिनका लागि

उल्लिखित प्रावधानले रोक लगाएको मानिने छैन ।

३.१० कसैको स्वाभिमान र अस्तित्वमा कुनै आँच आउन नदिने,

- (क) जनप्रतिनिधीले सबैसंग शिष्ट र मर्यादित वाणी तथा शब्दको प्रयोग गर्नुपर्नेछ। शालिन र स्वभाविक सामाजिक आचरण प्रयोग गर्नुपर्नेछ। जनतासंग हार्दिक, नम्र र आदरपूर्वक व्यवहार गर्नुपर्नेछ ।
- (ख) जनप्रतिनिधीबाट कार्यपालिका र गाउँ सभाका सदस्यहरू, स्थानीय सरकारमा कार्यरत कर्मचारीहरूमा एक अर्काप्रति भुठाला लगाउने, रिस राग द्वेष राख्ने तथा एकअर्काको विषयमा अप्रासांगिक टिकाटिप्पणी गर्न वा अतिसयोक्तिपूर्ण अभिव्यक्ति दिनपाइने छैन ।
- (ग) जनप्रतिनिधीले निर्वाचित जनप्रतिनिधि, कर्मचारी, सेवाग्राहीप्रति राम्रो व्यवहार र शीष्ट भाषाको प्रयोग गर्नेछन् ।
- (घ) जनप्रतिनिधीले संस्थागतरूपमा कुनै धारणा व्यक्त गर्दा स्थानीय सरकार, यसका निर्णयहरू वा कुनै जनप्रतिनिधी वा कर्मचारीलाई होच्याउने वा अनादर गर्ने भाषा वा अभिव्यक्ति दिन वा दिन लगाउन हुदैन ।
- (ङ) जनप्रतिनिधी तथा कर्मचारीबीच एक अर्काको काम, पेशागत मर्यादा र कार्यगत स्वायत्तताको सम्मान गर्ने वातावरण सिर्जना गर्न पर्नेछ ।
- (च) जनप्रतिनिधीहरूले एकअर्काको व्यक्तिगतरूपमा टिकाटिप्पणी गर्न हुँदैन, तर जनप्रतिनिधीको कामसंग सम्बन्धित विषयमा स्वस्वरूपमा एक अर्काको कमीकमजोरी तथा सबल पक्षहरूलाई औल्याउन कुनै बाधा पुग्ने छैन ।
- (छ) जनप्रतिनिधीहरूले एक अर्काको विषयमा सकारात्मक तवरले छलफल गर्न, सुझाव दिन, आलोचना तथा टिप्पणीहरू राख्नुपर्नेछ र एक अर्कालाई पदीय काम गर्नमा सहयोग, उत्साह र प्रेरणा प्रदान गर्नुपर्नेछ ।

३.११ सामाजिक मान्यता विरुद्धका आचारहरू निरुत्साहित गर्ने,

- (क) कार्यालय समयमा वा पदीय कामको सिलसिलामा मादक वा लागु पदार्थको सेवन गर्नु हुँदैन । कार्यालय हाताभित्र तथा सार्वजनिक सभा,

समारोह, बैठक, आदि स्थलहरूमा मद्यपान, धुम्रपान, खैनी, सुर्ती, गुट्का वा पान सेवन गर्न हुँदैन ।

(ख) अन्धविश्वास, अपसंस्कृति, रुढीवादीजस्ता पुरातन एवम् अवैज्ञानिक मान्यता तथा चालचलन विरुद्धको सामाजिक रूपान्तरण प्रकृत्यामा सक्रिय सहभागिता जनाउने किसिमका कार्यहरू गर्न पर्नेछ ।

(ग) जनप्रतिनिधीहरूले सार्वजनिक स्थल तथा खुला ठाउँमा जुवा, तास खेल्ने, बाजी लगाउने आदि जस्ता व्यवहारहरू गर्न हुँदैन ।

(घ) जनप्रतिनिधीले कानूनतः मानव अधिकारको हनन ठहरिने, कानूनले बन्देज लगाएको तथा गाउँ सभा वा कार्यपालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्र सामाजिक मर्यादा विपरितको भनी तोकेको समुदायमा प्रचलित कुरीतिहरूले बढावा पाउने व्यवहार गर्न हुँदैन ।

(ङ) विभिन्न जातजाति वा धर्म सम्प्रदायको प्रचलित सामाजिक संस्कारहरू जस्ता, विवाह, ब्रतबन्ध, पास्नी, जन्मोत्सव, भोज, आदिमा समुदायमा गलत प्रतिस्पर्धाको भावना ल्याउने खालका तडक भडक गर्नु हुँदैन र तडकभडक गर्न अरुलाई प्रोत्साहन गर्न हुँदैन ।

(च) जनप्रतिनिधीको हैसियतले कुनै निर्णय गर्दा राजनीतिक, सामाजिक, आर्थिक वा कुनै पनि आधारमा तेरोमेरो भन्ने पक्ष नलिई तटस्थ भूमिका निर्वाह गर्नुपर्दछ ।

(छ) लिङ्ग, उमेर, भाषा, धर्म, आर्थिक अवस्था आदिका आधारमा भेदभाव जनाउने गरी अरुको सामाजिक संस्कार वा वर्गीय हकहितका विषयहरूमा नकारात्मक टिप्पणी गर्न हुँदैन ।

(ज) जनप्रतिनिधीले आफ्नो क्षेत्रभित्र विद्यमान सामाजिक कुरीति तथा कुसंस्कारका रूपमा रहेका बालश्रम, बालविवाह, बहुविवाह, लैंगिक हिंसा, छाउपडी, बोक्सा बोक्सी, दहेज दाइजो, छुवाछुत, जातिगत उचनीचता, व्यक्तिगत घटना दर्ता नगर्ने प्रवृत्ति, खोप नलगाउने अवस्था, खुला दिशा आदिजस्ता

प्रथा प्रचलनलाई निर्मल गर्न सक्रिय हुनु पर्नेछ ।

३.१२ स्थानीय सरकारबाट प्रदान गर्ने सेवा, सुविधा, निर्णय प्रक्रिया र सूचनामा जनताको पहुँच बढाउने,

(क) नागरिकलाई सरोकार हुने सेवा सुविधा र निर्णयबारे सूचना उपलब्ध गराउनु पर्नेछ । तर प्रचलित कानून तथा आचारसंहितामा उल्लेख भएका तरिकाले बाहेक कुनै जनप्रतिनिधी, व्यक्ति वा समुहलाई आर्थिक कारोवारमा लाभ वा हानी पुग्ने वा कसैको सम्पति वा जीउ ज्यानमा हानी नोक्सानी पुग्ने सूचनाहरू र गोप्य राख्नु पर्ने कुरा प्रसारण वा सार्वजनिक गर्न वा गराउनु वा उपलब्ध गराउनु हुँदैन ।

(ख) शान्ति सुरक्षा, राष्ट्रिय अखण्डता, समुदायहरूको सौहार्द सम्बन्धमा खलल पर्ने खाले सूचनाहरू सार्वजनिक गर्नु वा गराउनु हुँदैन ।

३.१३ बदनियत तथा अनाधिकृत काम गर्न गराउनबाट रोक्ने,

(क) प्रचलित कानून बमोजिम आफुलाई प्राप्त अधिकारको प्रयोग गर्दा बदनियत वा स्वेच्छाचारीरूपमा गर्न वा गराउनु हुँदैन । यस्ता अधिकारको प्रयोग खुला एवम् सहभागितामूलक रूपमा छलफल गरी गर्नु पर्नेछ ।

(ख) आफु वा अन्य कुनै व्यक्ति वा संस्थाबाट अन्य जनप्रतिनिधी वा कार्यालय/संघसंस्था वा कर्मचारी वा व्यक्तिलाई अनधिकृत काम गराउनु हुँदैन ।

३.१४ लैङ्गिक समानताको प्रबर्द्धन गर्ने :

(क) कसैलाई लिङ्गका आधारमा भेदभाव भल्कने कुनै कार्य गर्नु हुँदैन ।

(ख) लिङ्गका आधारमा कसैको क्षमतामाथि आंच आउने गरी कुनै कामकाज गर्ने नीति, कानून वा संरचना बनाइनेछैन ।

(ग) फरक लिङ्गका जनप्रतिनिधी, कर्मचारी, सेवाग्राही तथा आम नागरिकप्रति अस्वस्थ आलोचना गर्न, जिस्क्याउन तथा उनीहरूको मनोबल घटाउने खालका अभिव्यक्ति दिन, दिन लगाउन वा कुनै पनि माध्यमबाट कुनै

यौनजन्य दुराशय हुने खालका कुनै कामकारवाही गर्न गराउन वा यौनजन्य अशिलल तस्विरहरू प्रकाशित गर्ने, प्रदर्शन गर्ने, आशय देखाउने, अनुचित लाभको दृष्टिले काममा अल्झाउने जस्ता हैरानी पार्ने व्यवहार गर्न वा गराउनु हुँदैन ।

(घ) लेखेर, बोलेर, भाषण गरेर वा जुनसुकै माध्यमबाट पनि महिला तथा पुरुषबीचमा भेदभाव जनाउने खालका काम वा व्यवहार गर्न वा उखान टुक्का, थेगो वा शब्दहरूको प्रयोग गर्न गराउनु हुँदैन ।

(ङ) लैङ्गिक आधारमा भएका घरेलु हिंसा र भेदभावका घटनाहरूलाई लुकाउन र गोप्य राख्ने कार्य गर्न वा सहयोग पुर्याउने कार्य गर्न गराउनु हुँदैन ।

३.१५ बालवालिकाको सर्वाङ्गिक विकास र हकहितप्रति सचेत रहने :

(क) बालवालिकाको सार्थक सरोकारका विषय तथा स्थानीय विकास र शासन प्रक्रियामा बालवालिकाको सार्थक सहभागितालाई होच्याउने वा अवमूल्यन गर्ने विचार, अभिव्यक्ति दिन वा त्यस्ता व्यवहार गर्न गराउनु हुँदैन ।

(ख) आफ्नो परिवारमा बालश्रमिक राख्नु हुँदैन । समुदायमा बालश्रम वा बालशोषणलाई संरक्षण वा प्रोत्साहन हुने कुनै किसिमका क्रियाकलाप गर्न गराउन पाइनेछैन ।

४. सार्वजनिक सम्पतिको प्रयोग तथा सुविधा सम्बन्धी आचारहरू: सार्वजनिक सम्पतिको प्रयोग तथा सुविधा सम्बन्धमा देहायका आचारणहरू पालना गर्ने प्रतिबद्धता व्यक्त गदछौं ।

४.१ जनप्रतिनिधी तथा कर्मचारीको सुविधाकालागि छुट्याईएको सेवा वा सुविधा वा भत्ता आफ्नो आन्तरिक श्रोतको कति अंश हुन आउंछ भन्ने एकीन गरी सभामा छलफल गरी आम नागरिकलाई जानकारी दिई किफायती रूपमा न्युनतम सुविधाको व्यवस्था गरिनेछ ।

४.२ जनप्रतिनिधीले कानून बमोजिम तथा कार्यालयको काममा बाहेक स्थानीय तहको मानवीय, आर्थिक वा भौतिक साधन श्रोतको आफै वा अन्य कुनै

व्यक्तिबाट प्रयोग वा उपयोग गर्ने वा गराइनेछैन ।

४. ३ आफ्नो पदीय ओहदाको आधारमा कुनै समिति, संस्था वा व्यक्तिहरूबाट निजी सेवा तथा सुविधाहरू लिने वा लिन लगाइने छैन ।

४.४ स्थानीय सरकारको सेवा प्राप्त गरे वा सार्वजनिक सम्पतिको प्रयोग गरेवापत जनप्रतिनिधी, कर्मचारी वा अन्य कुनै व्यक्ति वा संस्थाले कानून बमोजिम तिर्न बुझाउनु पर्ने कर, शुल्क, सेवा शुल्क दस्तुर, भाडा बुझाउनबाट छुट लिनेदिने गरी निर्णय गर्न वा गराउनु हुँदैन ।

४.५ स्थानीय सरकारका जनप्रतिनिधीहरूले आफुले प्राप्त गर्ने सुविधाहरूको विवरण आम जानकारीका लागि सार्वजनिक गर्नुपर्नेछ ।

५. नीति निर्माण, योजना तर्जुमा र निर्णय गर्दा पालना गर्नुपर्ने आचारणहरूः नीति, निर्माण, योजना तर्जुमा र निर्णय गर्दा देहायका आचारहरूको पालना गर्न गराउन देहाय बमोजिम गर्न पर्नेछ ।

५.१ निर्णय प्रक्रियामा भाग लिनुपूर्व बैठकमा जानकारी दिनुपर्ने (१) जनप्रतिनिधीले आफु समेत संलग्न भई कुनै निर्णय गर्नुपर्ने बैठकमा छलफलमा भाग लिनुपूर्व देहाय बमोजिमको सूचनाहरू दिनुपर्नेछः

(क) स्थानीय सरकारको भर्ना प्रकृया, खरिद, विक्री वा ठेक्कापट्टाको निर्णय प्रकृया, कुनै किसिमको दण्ड जरिवाना वा मिनाहा गर्ने निर्णय प्रक्रिया, कुनै पक्षसंगको सम्झौताकौ म्याद थप वा खारेजीको विषयमा वा त्यस्ता कुनै निर्णय गर्नुपर्ने विषयसंग सम्बन्धित व्यक्तिसंग आफ्नो कुनै स्वार्थ वा रिसइवी वा लेनदेन वा अन्य कुनै प्रकारको नाता, सम्बन्ध रहेको भए सो कुरा,

(ख) स्थानीय सरकारका नीति निर्णयबाट प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्षरूपमा लाभ वा हानी हुने व्यक्ति, संस्था, पक्ष वा कम्पनीसँग लिनुदिनु भए सोको विवरणहरू,

(ग) कुनै पेशा वा व्यवसायिक संघसंस्थामा जनप्रतिनिधीको प्रतिनिधित्व, लगानी, शेयर, हित वा स्वार्थ भए सोको विवरण र त्यस्तो काममा

लगाउने संस्था सम्बन्धी विवरण,

- (२) यदि कुनै जनप्रतिनिधीको निर्णय गर्नुपर्ने पक्ष वा विषयसँग सम्बन्ध रहेछ भने बैठकको अध्यक्षता गर्नेले त्यस्ता जनप्रतिनिधीलाई बैठकको निर्णय प्रक्रियामा तटस्थ रहन वा भाग नलिनका लागि निर्देश गर्नुपर्नेछ ।
- (३) जनप्रतिनिधीले कुनै विकास निर्माण कार्यका लागि गठन हुने उपभोक्ता समितिमा रही काय गर्न हुदैन ।

५.२. सहभागितामुलक तथा पारदर्शीरूपमा नीति निर्माण र निर्णय गर्ने :

- (क) जनप्रतिनिधीहरूले योजनाको छनोट, प्राथमिकीकरण, कार्यान्वयन, अनुगमन, मुल्यांकनका विषयहरूमा लाभग्राही, उपभोक्ता तथा सरोकारवाला समूहको व्यापक सहभागिता र प्रतिनिधित्व गराएर निर्णय गर्नुपर्नेछ ।
- (ख) स्थानीय सरकारबाट निर्णय दिनुपर्ने विषयहरू, नियुक्ति वा सेवा सुविधा दिने वा लिने विषयमा पारदर्शीरूपमा निर्णय गर्नुपर्नेछ ।
- ग) स्थानीय सरकारका बैठकहरू आम जनताका लागि खुला गर्न उचित प्रकृयाहरू निर्धारण गर्नुपर्नेछ।
- घ) निर्णय गर्दा कानूनले तोकेको अवधिभित्र निर्णय गर्नुपर्छ । कानूनले समय नतोकेको अवस्थामा विषयको प्रकृति हेरी यथासम्भव छिटो र उपयुक्त समयावधिभित्र निर्णय गर्नुपर्नेछ । तर कुनै कारणले निर्णय गर्न लाग्ने समयावधि लम्बिने भएमा वा निर्णय गर्न नसकिने भएमा सोको तथ्यपूर्ण जानकारी सबन्धित पक्षलाई उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।
- ङ) जनप्रतिनिधीले नागरिक वा सेवाग्राहीलाई नअल्मल्याउने गरी स्पष्ट राय तथा सल्लाह दिनु पर्नेछ ।

६. **पुरस्कार, उपहार, दान, चन्दा वा निजी सेवा, सुविधा र लाभ ग्रहण सम्बन्धी आचरण: पुरस्कार, उपहार, दान, चन्दा वा निजी सेवा, सुविधा र लाभ ग्रहण सम्बन्धमा देहायका आचारहरूको पालना गर्न गराउन प्रतिबद्ध रहदै, देहाय बमोजिम गरिनेछ ।**

(क) कानून बमोजिम आफ्नो कर्तव्य निर्वाह गर्ने सिलसिलामा कसैबाट कुनै प्रकारको नगद वा सेवा सुविधाको रूपमा उपहार, पुरस्कार, चन्दा लिनु हुँदैन । त्यस्तो सेवा सुविधा दिनका लागि वाध्य पार्ने कुनै व्यवहार गर्न वा गराउनु हुँदैन ।

(ख) स्थानीय सरकारसँग कुनै खास विषयमा स्वार्थ निहित भएको वा सम्भाव्य स्वार्थ भएको कुनै पनि व्यक्तिबाट कुनै प्रकारको मैत्रीव्यवहार र आमन्त्रण, भोजभतेर, खानपिन, मनोरञ्जन, वसोवास सुविधा, भाडा सुविधा, आदि लिनु वा दिनु हुँदैन ।

(ग) जनप्रतिनिधीहरूले आफ्ना स्थानीय सरकारलाई जानकारी नदिई कुनै व्यक्ति, संस्था वा निकायबाट दान, वक्सिस, चन्दा, उपहार स्वीकार गर्न हुँदैन ।

७. सामुदायिक संघसंस्था, निजी क्षेत्र, विकास साभेदार, गैर सरकारी संस्थासँगको साभेदारी: विकास साभेदार, गैर सरकारी संस्था, सामुदायिक संघसंस्था, निजी क्षेत्रसँगको साभेदारी गर्दा देहायका आचरणहरूको पालन गर्न प्रतिबद्ध रहदै, देहाय बमोजिम गरिनेछ ।

(क) विकास साभेदार निकाय, गैर सरकारी संस्था, सामुदायिक संघसंस्था, निजी क्षेत्रसंग संस्थागत सम्बन्ध र समन्वय प्रवर्द्धन गरिनेछ । व्यक्तिगत लाभहानीका आधारमा व्यवहार गरिनेछैन ।

(ख) विकास साभेदार निकाय, गैर सरकारी संस्था, सामुदायिक संघसंस्था, निजी क्षेत्रसंगको आफ्नो क्षेत्रभित्रको योजना, कार्यक्रम, बजेट तथा प्रतिवेदन कार्यलाई एकीकृत रूपमा अगाडि बढाइनेछ ।

८. निष्पक्षता, सम्मान र कदरपुर्ण व्यवहार सम्बन्धी आचरणहरू: जनप्रतिनिधीले आफ्नो कार्यसम्पादन गर्दा निष्पक्षता, सम्मान र कदरपुर्ण रूपमा गर्न देहायका आचारहरूको पालना गरिनेछ ।

(क) स्थानीय सरकारको संस्थागत एवं कार्यगत स्वतन्त्रता र निष्पक्षता अभिवृद्धि

गर्न प्रयत्नशील रहने ।

- (ख) जनप्रतिनिधीले पदीय कर्तव्य निर्वाह गर्दा बाह्य वा आन्तरिक क्षेत्रबाट प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्षरूपले आउने प्रभाव, प्रलोभन, दबाव, भनसुन, धम्की, आग्रह आदिबाट प्रेरित वा प्रभावित नभई कार्य सम्पादन गर्ने ।
- (ग) आफ्नो पदीय कर्तव्य पुरा गर्दा मोलाहिजा नराखी निर्भिक र स्वतन्त्रतापूर्वक कार्य सम्पादन गर्ने गराउने ।
- (घ) कुनै कर्मचारीलाई कार्य सम्पादनको सिलसिलामा अनुचित प्रभाव पार्न वा दबाव नदिने ।
- (ङ) प्रचलित कानूनले निषेध गरेको कुनै कार्य गर्न वा गराउन नहुने ।
- (च) कर्तव्य पालना गर्दा जानकारीमा आएका कानून बमोजिम गोप्य राख्नुपर्ने विषय वा कागजात वा व्यहोरा प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रूपबाट प्रकाशन गर्न वा गराउन नहुने ।
- (छ) जनप्रतिनिधीले आफूले गर्ने काम निर्धारित समयभित्र सम्पादन गरिनेछ । कानून बमोजिम सम्पादन गर्नुपर्ने काम समयभित्र सम्पन्न नगरी आफूले गर्ने काम पन्छाउनु नहुने ।

९. अन्य आचरणहरू: अन्य आचरणहरू देहाय बमोजिम गर्न प्रतिबद्ध रहनेछौं,

- (क) आफ्नो सम्पत्तिको विवरण तोकिएको समयभित्र सम्बन्धित निकायमा बुझाई सार्वजनिक गर्नु पर्नेछ ।
- (ख) स्थानीय सरकारका काममा कुनै प्रकारको असर पर्न सक्ने गरी वा संविधान र प्रचलित कानून विपरित हुने गरी स्थानीय सरकारको स्वीकृती विना कसैबाट कुनै प्रकारको दान, दातव्य, कोसेली, उपहार आफूले स्वीकार गर्न र आफ्ना परिवारको कुनै सदस्यलाई त्यस्तो विषय स्वीकार गर्न लगाउनु हुदैन । विदेशी सरकार वा प्रतिनिधिबाट कुनै उपहार प्राप्त हुन आएमा स्थानीय सरकारमा सो कुराको सुचना दिई निर्णय भए बमोजिम गर्नु पर्नेछ ।

- (ग) स्थानीय सरकारका पूर्व स्वीकृति बिना कुनै कामको निमित्त कुनै किसिमको चन्दा माग्न वा त्यस्तो चन्दा स्वीकार गर्न वा कुनै किसिमको आर्थिक सहायता लिनु हुदैन ।
- (घ) नेपाल सरकार वा प्रदेश सरकार वा स्थानीय सरकारका काम कारवाहीमा प्रतिकुल प्रभाव पर्ने गरी कुनै पत्रपत्रिकामा आफ्ना वास्तविक वा काल्पनिक नामबाट वा वेनामी कुनै लेख प्रकाशन गर्न, अनलाइन समाचार माध्यम वा सामाजिक सञ्जाल वा रेडियो वा टेलिभिजनद्वारा प्रसारण गर्न गराउनु हुदैन ।
- (ङ) नेपाल सरकार वा प्रदेश सरकार वा स्थानीय सरकारको नीतिको विरोधमा सार्वजनिक भाषण दिन वा कुनै वक्तव्य प्रकाशन गर्नु हुँदैन ।
- (च) मौजुदा कानूनको विपरित हुने गरी विवाह गर्न गराउनु हुँदैन ।
- (छ) विदशी मुलकका स्थायी बसोवास तथा डि.भी.का लागि आवेदन गर्नु हुदैन
- (ज) जनप्रतिनिधीले पदीय मर्यादामा आँच आउने गरी कुनै समुह वा व्यक्तिसँग कानून विपरित वार्ता गर्ने, संभौता गर्ने कार्य गर्न गराउन हुदैन ।

भाग ३

प्रचलित कानून बमोजिम पालन गर्नुपर्ने आचारहरू

१०. प्रचलित कानूनको प्रभावकारी कार्यान्वयन :

- (१) नेपालको संविधान, प्रचलित संघीय तथा प्रदेश कानून, अदालतका निर्णय वा आदेश तथा कानून बमोजिम संघ वा प्रदेशले दिएको निर्देशनको सम्मान र पालना गर्ने र सोको तत्परतापूर्वक प्रभावकारी कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- (२) प्रचलित कानून बमोजिम जनप्रतिनिधीहरूको सम्पत्ति विवरण बुझाउने तथा सार्वजनिक गरिने
- (३) जनप्रतिनिधीले प्रचलित कानून बमोजिम स्थानीय सरकारको बेरुजु तथा पेशिक फछ्यौटको कार्यमा जिम्मेबारी बहन गर्नु पर्नेछ ।

११. अख्तियार दुरुप्रयोग तथा भष्ट्राचार निवारण सम्बन्धी कानूनको कार्यान्वयनमा सहयोग :

- (१) स्थानीय सरकारका जनप्रतिनिधीहरूले प्रचलित कानून बमोजिम भष्ट्राचार वा अख्तियारको दुरुप्रयोग हुने किसिमका आचारहरू गर्न वा गराउन हुँदैन ।
- (२) स्थानीय सरकारमा प्रचलित कानून बमोजिम अख्तियारको दुरुप्रयोग ठहरिने कुनै काम वा व्यवहार भएमा सम्बन्धित निकायमा जानकारी दिनुपर्नेछ र सम्बन्धित निकायबाट हुने छानविन, अनुसन्धान तथा जाँचवृत्तमा सहयोग गर्नुपर्नेछ ।
- (३) आफूले थाहा पाएका भष्ट्राचार मानिने कार्यहरूको सुचना दिने र लिने गर्नुपर्दछ, त्यस्तो सूचना लुकाउन र लुकाउन सहयोग गर्नु हुँदैन ।
- (४) आफ्नो कार्य सम्पादन गर्दा स्वार्थको द्वन्द्व देखिन सक्ने वाह्य क्रियाकलाप, रोजगारी, लगानी, सम्पत्ति, उपहार वा लाभ लगायतका कुराहरू बारे स्पष्ट गरी कार्य सम्पादन गर्नु पर्दछ ।
- (५) भष्ट्राचारबाट आर्जित सम्पत्ति राख्ने, लुकाउने तथा प्रयोग गर्ने जस्ता कार्यलाई दुरुत्साहन गर्नु पर्दछ ।
- (६) भष्ट्राचारबाट आर्जित सम्पत्तिको खोजतलास, रोक्का, स्थानान्तरण, नियन्त्रण, जफत एवम् फिर्ता सम्बन्धी कार्यमा सहयोग पुर्याउनु पर्दछ ।
- (७) आफूले र आफ्नो परिवारका नाममा कुनै जायजथा खरीद गर्दा सार्वजनिक गर्नु पर्नेछ ।

१२. निर्वाचन आचारसंहिताका पालन गर्नुपर्ने :

- (१) स्थानीय सरकारका जनप्रतिनिधीहरूले निर्वाचनका बखत पालन गर्नुपर्ने आचारहरू निर्वाचन आयागले तोक बमोजिम पालना गर्नु पर्नेछ ।
- (२) स्थानीय सरकारका जनप्रतिनिधीहरूले निर्वाचन आचारसंहिताको प्रभावकारी कार्यान्वयन तथा पालन गर्न गराउन सहयोग गर्नुपर्नेछ ।

- (३) स्थानीय सरकारका जनप्रतिनिधीहरूले आफ्नो ओहदाको आधारमा प्राप्त सुविधाहरू निर्वाचन प्रचार प्रसार वा सोसँग सम्बन्धित प्रयोजनका लागि आफू वा अरु कसैबाट प्रयोग गर्न वा प्रयोग गराउनको लागि दिनु हुँदैन
- (४) निर्वाचन प्रयोजनका लागि यस्ता सुविधा दिन वा लिनका लागि स्थानीय सरकारहरूबाट संस्थागत रूपमा कुनै निर्णय गर्न वा गराउनु समेत हुँदैन

१३. आचारसंहिताको कार्यान्वयन लागि आवश्यक सहयोग गर्नुपर्ने :

- (१) आचारसंहिताको कार्यान्वयन तथा सार्वजनिकीकरणका लागि देहायमा उल्लिखित व्यवस्थाहरू गर्नुपर्नेछ।
- (क) आचारसंहिताको कार्यान्वयन समितिको व्यवस्था गर्ने:

कार्यपालिकाले अध्यक्ष वा कार्यपालिकाले तोकेका सदस्यको संयोजकत्वमा आचारसंहिता कार्यान्वयन समिति गठन गर्नेछ। सो समितिले नियमित रूपमा आचारसंहिता कार्यान्वयनको पक्षलाई सहयोग पुर्याइ कार्यपालिकाको बैठकमा नियमित प्रतिवेदन दिनु पर्नेछ।
- (ख) अनुगमन समितिलाई सहयोग पुर्याउनु पर्ने:

यस आचारसंहिताको प्रभावकारी कार्यान्वयनको लागि अनुगमन समितिलाई आवश्यक पर्ने सहयोग उपलब्ध गराउनेछ।
- (२) जनप्रतिनिधीले आफ्नो कार्यविभाजन तथा कार्यसम्पादन नियमावलीका व्यवस्था बमोजिम जवाफदेही, पारदर्शी सेवा प्रवाहको प्रबन्ध गर्ने देहाय बमोजिम गर्न गराउन आवश्यक व्यवस्था गर्नु पर्नेछ।
- (क) नागरिक वडापत्र बमोजिम कार्य सम्पादन गर्नुपर्ने, नागरिक वडापत्र सम्बन्धित सबैको जानकारीका लागि सबैले देख्ने ठाउँमा टाँस गर्नु गराउन पर्नेछ।
- (ख) स्थानीय तहले नागरिक वडापत्रमा उल्लेख भए अनुसार छिटो छरितो सेवा प्राप्त नभएमा सो उपर गुनासो सुनुवाई हुने र छानबिनबाट सेवाग्राही पक्षलाई कुनै क्षति वा हैरानी व्यहोर्नुपरेको देखिएमा पिडित

पक्षलाई उचित उपचार र क्षतिपूर्ति उपलब्ध हुने व्यवस्था गर्नु गराउनु पर्नेछ ।

- (३) कुनै पनि जनप्रतिनिधीले आफुकहाँ आएको गुनासो तत्काल सुन्ने व्यवस्था मिलाई फछ्यौट गर्नु पर्नेछ ।

भाग - ४

आचारसंहिताको पालन गर्ने गराउने व्यवस्था

१४. आचारसंहिता अनुगमन समितिको गठन :

- (१) कुनै जनप्रतिनिधीले यस आचारसंहिता तथा अन्यप्रचलित संघीय, प्रदेश र स्थानीय कानून बमोजिम पालन गर्नपर्ने आचारहरू उल्लंघन गरे नगरेको सम्बन्धमा जाँचबुझ तथा अनुगमन गर्नका लागि सभाले सभाका सदस्यहरूमध्येबाट देहाय बमोजिमका जनप्रतिनिधी रहेको एक आचारसंहिता अनुगमन समितिको गठन गरिनेछ ।
- (क) गाउँ सभाका सदस्यहरूले आफूमध्येबाट छनौट गरेको एक जना संयोजक
- (ख) गाउँ सभाका सदस्यहरूले आफूमध्येबाट छनौट गरेको कम्तिमा एक जना महिला सहित दुई जना सदस्य
- (ग) प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले तोकेको स्थानीय सरकारको एक जना अधिकृत कर्मचारी सदस्य-सचिव
- (२) अनुगमन समितिका संयोजक, सदस्य तथा सचिवमाथि नै यस आचारसंहिताको उल्लंघनमा उजुरी परी निर्णय गर्नुपर्ने अवस्था भएमा सो विषयको छलफल, जाँचबुझ तथा निर्णय प्रकृत्यामा निज सहभागी हुन पाउने छैनन् ।
- (३) यस आचारसंहिताको संयुक्तरूपमा उल्लंघन गरेको भनी अनुगमन समितिका संयोजक, सदस्यहरू तथा सचिवमाथि कुनै उजुरी परेकोमा त्यस उपर सम्बन्धित कार्यसमितिले छानविन गरी त्यसपछि बस्ने सभाको बैठकमा पेश गर्नुपर्नेछ ।

(४) अनुगमन समितिका सदस्यहरूका पदावधि दुई वर्षको हुनेछ । यस समितिका सदस्यहरू लगातार दुई कार्यकालभन्दा बढीका लागि निर्वाचित हुन सक्नेछैनन् । तर स्थानीय सरकारको कार्यकाल समाप्त भएको अवस्थामा यस समितिको पदावधि स्वतः समाप्त भएको मानिनेछ ।

१५. अनुगमन समितिको काम, कर्तव्य तथा अधिकार :

(१) अनुगमन समितिको काम, कर्तव्य तथा अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ
(क) कुनै जनप्रतिनिधीले आचारसंहिता उल्लंघन गरे नगरेको सम्बन्धमा उजुरी परेमा वा जानकारी हुन आएमा सो उपर जाँचबुझ तथा छानविन गर्न सक्ने ।

(ख) जाँचबुझ तथा छानविनका सिलसिलामा समाव्हान जारी गर्ने र साक्षी प्रमाण बुझ्ने अधिकार हुने ।

(२) अनुगमन समितिका सदस्यहरूले स्थानीय सरकारको सिफारिस तथा आमन्त्रणमा स्थानीय सरकारका जुनसुकै बैठकमा उपस्थित भई आफ्नो कामको विषयमा जानकारी दिन सक्नेछन् ।

(३) अनुगमन समितिको कामको लागि आवश्यक जनशक्ति, काम गर्ने ठाउँ, सामाग्री तथा उचित वातावरण बनाईदिने जिम्मेवारी सम्बन्धित गाउँपालिकाको हुनेछ ।

१६. अनुगमन समितिको बैठक तथा कार्यविधि :

(१) अनुगमन समितिको कार्य सञ्चालन विधि देहायमा उल्लेख भए अनुसार हुनेछ ।

(क) अनुगमन समितिको बैठक आवश्यकता अनुसार बस्नेछ ।

(ख) अनुगमन समितिको बैठकको निर्णय बहुमतको आधारमा हुनेछ ।

(ग) अनुगमन समितिले कारवाही गर्दा सम्बन्धित जनप्रतिनिधीलाई सफाई पेश गर्ने उचित मौका दिनु पर्नेछ ।

(घ) अनुगमन समितिले जाँचबुझबाट देखिएको विवरण सहितको राय प्रतिवेदन सम्बन्धित कार्यपालिकामा पेश गर्नु पर्नेछ ।

(२) अनुगमन समितिको बैठक तथा जाँचबुझ सम्बन्धी अन्य कार्यविधि समिति आफैले तोक्न सक्नेछ

१७. अनुगमन समितिको सदस्यहरूको सेवा तथा सुविधा:

अनुगमन समितिका सदस्यहरूको बैठक भत्ता तथा अन्य सुविधाहरू गाउँपालिकाले तोक्न वमोजिम हुनेछ ।

१८. उजुरी :

(१) स्थानीय सरकारको कुनै जनप्रतिनिधीले पेशागत आचार उल्लंघन गरेमा त्यस विषयमा आचारसंहिता अनुगमन समिति समक्ष उजुरी दिन सकिनेछ

(२) माथि (१) वमोजिम दिइने उजुरीमा कुन जनप्रतिनिधीले कुन आचार उल्लंघन गरेको हो सोको आधार प्रमाण खुलाउनु पर्नेछ । स्थानीय सरकारले उजुरी फारामको नमुना बनाई सबैले सजिलै प्राप्त गर्नसक्ने स्थानमा राख्नुपर्नेछ ।

(३) उजुरीको सम्बन्धमा कारवाही माग गर्दा अनुगमन समितिले उजुरवालासँग थप विवरण वा कागजात माग गर्न सक्नेछ ।

१९. गोप्य राख्नुपर्ने :

(१) अनुगमन समितिले उजुरवालाको नाम गोप्य राख्नु पर्नेछ ।

(२) प्राप्त उजुरीका आधारमा कुनै जनप्रतिनिधीमाथि लागेको आरोपमाथि छानविन जारी रहेको अवस्थामा आरोपित जनप्रतिनिधीको नाम समेत गोप्य राख्नु पर्नेछ ।

२०. जाँचबुझ :

(१) यस आचारसंहितामा उल्लिखित आचारहरूको उल्लंघन गरेको विषयमा अनुगमन समितिको राय सुझाव वा प्रतिवेदन आवश्यक कारवाहीको लागि कार्यपालिकामा पेश गर्नुपर्नेछ। प्रतिवेदन पेश गर्नुपूर्व सो समितिले

देहायका प्रकृयाहरू पुरा गर्नु पर्नेछ :-

- (क) कुनै जनप्रतिनिधीका विरुद्ध आचारसंहिता उल्लंघन गरको कुनै उजुरी परकोमा वा कुनै जानकारी प्राप्त भएकोमा त्यसको आधारमा अनुगमन समितिले कारवाही गर्न आवश्यक छ वा छैन भनी जाँचबुझ गर्न वा गराउन सक्ने,
- (ख) जाँचबुझ गर्दा कुनै जनप्रतिनिधी उपर कारवाही गर्नुपर्ने देखिएमा अनुगमन समितिले त्यस्तो जनप्रतिनिधीलाई सफाई पेश गर्न उचित मौका दिनुपर्ने,
- ग) सफाई पेश गर्ने मौका दिँदा सम्बन्धित जनप्रतिनिधी विरुद्ध लागेका आरोप र त्यसका आधारहरू प्रष्ट गरी आवश्यक कारवाहीका लागि कार्यपालिकाको बैठकमा पेश गर्नुपर्ने,

२१. अनुगमन समितिको सिफारिस कार्यान्वयन गर्ने :

- (१) अनुगमन समितिले यस आचारसंहितामा उल्लिखित कुराहरूको पालना भए नभएको सम्बन्धमा आवश्यक राय, सुझाव तथा सिफारिस सहित कार्यान्वयनका लागि कार्यपालिकामा पेश गर्नुपर्नेछ।
- (२) अनुगमन समितिबाट प्राप्त प्रतिवेदन तथा राय, सुझाव र सिफारिस उपर कार्यपालिकामा छलफल गरी आवश्यक निर्णय सहित कार्यान्वयन गर्नुपर्नेछ
- (३) आचारसंहिताको पालनका बिषयमा गाउँपालिकामा छलफल हुँदाका बखत सम्बन्धित पक्षका प्रतिनिधीहरूलाई सहभागी गराउन सकिनेछ ।

२२. आचारसंहिताको उल्लंघनमा सजाय :

- (१) यस आचारसंहिताको कार्यान्वयन गर्दा गाउँपालिकाबाट सजायको रूपमा देहायमा उल्लिखित एक वा सो भन्दा बढी प्रकृयाहरू अपनाउन सकिनेछ
- (क) सम्बन्धित जनप्रतिनिधीलाई सचेत गराउने ।
- (ख) आलोचना तथा आत्मालोचना गर्न लगाई सोको जानकारी सार्वजनिक गर्न लगाउने ।
- (ग) सार्वजनिक सुनुवाइका लागि सार्वजनिक गर्ने, गराउने

- (घ) प्रचलित ऐन कानूनको उल्लंघन भएको अवस्थामा सम्बन्धित निकायमा सुचना दिने र आवश्यक कारवाहीका लागि लेखी पठाउने ।
- (२) आरोपित जनप्रतिनिधीमाथि भएको कुनै पनि कारवाहीका विषयमा निज कुनै राजनीतिक दलसंग आवद्ध भएको हकमा सम्बन्धित राजनीतिक दललाई जानकारी गराउनुपर्ने ।

२३. कारवाहीको विवरण सार्वजनिक गर्नुपर्ने :

आचारसंहिताको कार्यान्वयनको सम्बन्धमा जनप्रतिनिधीमाथि भएका कारवाहीका विवरण आमजानकारिका लागि गाउँपालिकाको सुचनापाटी र स्थानीय पत्रपत्रिकामा प्रकाशित गर्नुपर्नेछ । सोको जानकारी राजनीतिक दलहरू, संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय, निर्वाचन आयोग, प्रदेश सरकारका सम्बन्धित विभाग/निकाय, स्थानीय प्रशासनलाई गराउनु पर्नेछ ।

भाग - ५

विविध

२४. आचारसंहिताको पालन गर्नु जनप्रतिनिधीको कर्तव्य हुने :

यो आचारसंहिताको पालना गर्नु जनप्रतिनिधीको जिम्मेवारी तथा कर्तव्यको एक अभिन्न अंगको रूपमा रहनेछ ।

२५. जनप्रतिनिधीलाई आचारसंहिताको जानकारी दिनुपर्ने :

यो आचारसंहिता स्थानीय सरकारका जनप्रतिनिधी तथा कर्मचारीहरूलाई अनिवार्य रूपमा जानकारी दिई हस्ताक्षर गराई लागू भएको जानकारी सार्वजनिक गर्नु पर्नेछ ।

२६. आचारसंहिता बारेमा जानकारी गराउने :

- (१) स्थानीय सरकारका जनप्रतिनिधीको यो आचारसंहिता तथा यस आचारसंहितामा समय समयमा भएको संशोधनको विवरण तथा आचारसंहिताको कार्यान्वयनको विवरणहरूको जानकारी वार्षिक रूपमा गाउँपालिका, राजनीतिक दलहरू, संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय तथा प्रदेश सरकारका

सम्बन्धित निकायलाई गराउनुपर्नेछ ।

- (२) यस आचारसंहिताको दफा १४ बमोजिम गठित अनुगमन समितिले आफ्नो वार्षिक प्रतिवेदन गाउँ सभाको सम्बन्धित समिति माफत सभामा पेश गर्नुपर्नेछ ।

२७. आचारसंहिताका कार्यान्वयनमा राजनीतिक दलका सहयोग :

- (१) कुनै जनप्रतिनिधीबाट यस आचारसंहिताको उल्लंघन भएको ठहर भएमा निजमाथि लागेका आरोप तथा सो सम्बन्धमा सिफारिस भएको कारवाहीको विवरण समेत सम्बन्धित जनप्रतिनिधी सम्बद्ध राजनीतिक दललाई जानकारी गराउनुका साथै सार्वजनिक समेत गर्नु पर्नेछ ।
- (२) जाँचबुझका आधारमा जनप्रतिनिधी उपर कारवाहीका लागि भएको सिफारिसको कार्यान्वयन गर्ने वा सचेत गराउने काममा सरकारी निकाय एवम् राजनीतिक दलहरूको सहयोग लिन सकिनेछ ।

२८. आचारसंहितामा संशोधन :

- (१) गाउँ सभाबाट आचारसंहितामा संशोधन गर्न सकिनेछ ।
- (२) आचारसंहितामा भएको संशोधनको जानकारी सम्बन्धित सबै जनप्रतिनिधी, कर्मचारी, तथा सरोकारवालाहरूलाई दिनुपर्नेछ ।
- (३) निर्वाचन आचारसंहितामा भएको संशोधनको व्यहोरा आम जनताको जानकारीका लागि सार्वजनिक गर्नुपर्नेछ ।
- (४) गाउँपालिकाले आफ्ना स्थानीय विशिष्टता, कार्य प्रकृति र आवश्यकता अनुसार यस आचार संहितामा समय समयमा थप व्यवस्था समावेश गरी लागू गर्न सकिनेछ ।

.....

आज्ञाले

सुमन पण्डित

प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत